

شماره چاپ: ۸۳۸

دوره نهم - سال دوم

شماره ثبت: ۳۹۱

تاریخ چاپ: ۱۳۹۲/۹/۱۲

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح ممنوعیت واردات غیر ضروری
محصولات کشاورزی»

کد موضوعی: ۲۵۰

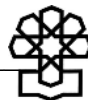
شماره مسلسل: ۱-۱۳۴۵۱

اسفندماه ۱۳۹۲

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۵	بررسی وضعیت تعرفه محصولات کشاورزی
۱۰	ظرفیت‌های قانونی برای جلوگیری از واردات محصولات کشاورزی
۱۳	تفسیر غلط از برخی مواد قانونی
۱۴	بررسی کلیات طرح
۱۷	جمع‌بندی
۲۷	منابع و مآخذ

اظهارنظر کارشناسی درباره: «طرح ممنوعیت واردات غیرضروری محصولات کشاورزی»

چکیده

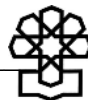
رشد تولید واقعی بخش کشاورزی در طی بیست سال اخیر کمتر از رشد کل اقتصاد کشور بوده است (درحالی که رشد قیمت در کل اقتصاد کشور در بیست سال اخیر بیش از ۲۳ درصد بوده)، رشد قیمت در کالاهای کشاورزی حدود ۱۹ درصد بوده پس رابطه مبادله در برنامه‌های سوم و چهارم و حتی پنجم به ضرر بخش کشاورزی بوده است. مشکلات ناشی از واردات بی‌رویه محصولات کشاورزی و آثار منفی آن سبب تصویب قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی از سوی مجلس شورای اسلامی شده است. ماده (۱۶) قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی، بر وضع تعرفه مؤثر در بخش کشاورزی تأکید دارد به‌گونه‌ای که نرخ مبادله همواره به نفع تولیدکننده داخلی باشد. البته واردات نهاده‌های تولید در بخش کشاورزی مانند بذر، سم و کود را استثنا کرده است، لذا در این گزارش سعی خواهد شد تا ضمن بررسی دلایل واردات بی‌رویه در طی سال‌های اخیر، طرح پیشنهادی نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی مبنی بر ممنوعیت واردات غیرضروری محصولات کشاورزی بررسی شود.

مقدمه

در سال‌های اخیر سیاست اتخاذ شده توسط دولت مبنی بر تنظیم بازار با استفاده از واردات بی‌رویه محصولات کشاورزی، زیرساخت‌های تولید را با مخاطرات جدی روبرو کرده است. کاهش تعرفه‌ها به بهانه کنترل قیمت‌ها، موجب سلب توانایی تولیدکنندگان برای تصمیم‌سازی و سرمایه‌گذاری و از دست دادن فرصت‌های شغلی شده و ساختارهای تولید را به خطر انداخته است. ناهمگونی سیاست‌های مربوط به تنظیم بازار، خرید تضمینی، تجارت، عمدتاً و در تقابل همدیگر قرار گرفته و موجب تحمیل هزینه‌های سنگین بر دولت شده است. تأثیر میان‌مدت کاهش تعرفه‌ها باعث تغییر الگوی کشت و تضعیف بخش کشاورزی و کاهش درآمد کشاورزان و روستائینان می‌شود به طوری که اگر بر اثر واردات بی‌رویه، محصولات سردرختی روی دست کشاورز بماند، حتی به فرض اینکه تولیدکننده تولید را رها نکند، به طور حتم با تغییر الگوی کشت مواجه خواهیم بود. حتی اگر دولت سال بعد تصمیم بگیرد که سیاست‌های خود را تغییر دهد، سال‌ها طول می‌کشد تا تولید به وضعیت سابق باز گردد.

مقدمه توجیهی

اگر محور توسعه ایران بر کشاورزی است و بخش مهمی از مردم میهن اسلامی از این طریق امرارمعاش می‌کنند و فرصت‌های فراوان شغلی در گرو سیاستگذاری درست و باثبات در این بخش است لازم است در محصولاتی که ما از مزیت لازم برخورداریم و کاملاً می‌توانیم علاوه بر نیاز داخل صادرات داشته باشیم حداقل یک

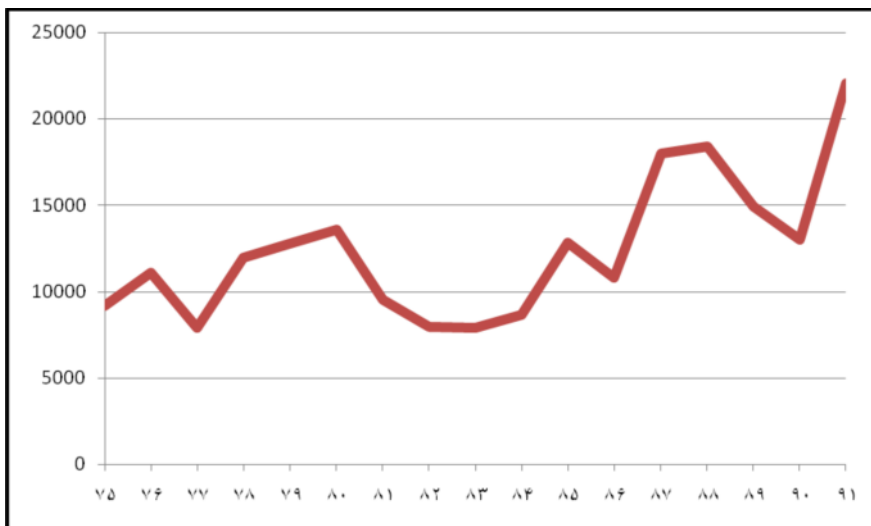

تضمین برای تداوم و دوام این برتری لازم است، بنابراین خوب است در محصولاتی که این مزیت برای کشور وجود دارد از ورود بی‌موقع و بی‌رویه واردات جلوگیری شود. طرح «ممنوعیت واردات غیرضروری محصولات کشاورزی» با این هدف، در جلسه علنی مورخ ۲۸ آبان‌ماه ۱۳۹۲ به صورت یک فوریت اعلام وصول گردید.

ماده واحده

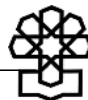
«دولت موظف است از واردات محصولات کشاورزی در فصل برداشت تولیدات داخلی که جوابگوی مصرف داخلی می‌باشد، جلوگیری نماید. این ممنوعیت از یک ماه قبل و یک ماه بعد از برداشت را شامل می‌شود.»

نمودار ۱. میزان واردات محصولات کشاورزی واحد (هزار تن)

جدول ١. میزان واردات، صادرات و تراز تجاری محصولات کشاورزی

تراز تجاری		صادرات		واردات		سال
ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	
-٢,٣٥٩	-٧٩٤٠	١,٠٥١	١,٢٧٨	٣,٤١٠	٩,٢١٨	١٣٧٥
-٢,٢٦١	-٩,٧٨٦	٧٢١	١,٣٣٠	٢,٩٨٢	١١,١١٦	١٣٧٦
-١,٤١٩	-٦,٣٨٩	٩٢٤	١,٥٣٤	٢,٣٤٣	٧,٩٢٣	١٣٧٧
-١,٧٢٦	-١٠,٤٩٦	٨٧٥	١,٤٦٧	٢,٦٠١	١١,٩٦٣	١٣٧٨
-١,٧٧٧	-١١,٣٣٩	٨٧٧	١,٤١٨	٢,٦٥٤	١٢,٧٥٧	١٣٧٩
-١,٦٢٨	-١١,٩٩٢	١,٠٢٢	١,٦٠٧	٢,٦٥٠	١٣,٥٩٩	١٣٨٠
-١,١٧٦	-٨,٠٩٢	١,١٦٣	١,٤٥٦	٢,٣٣٩	٩,٥٤٨	١٣٨١
-١,٠١٩	-٦,١٥٩	١,٥٨٣	١,٨٢٧	٢,٦٠٢	٧,٩٨٦	١٣٨٢
-١,٦٤٥	-٦,٣٧٢	١,٤١٩	١,٥٦٧	٣,٠٦٤	٧,٩٣٩	١٣٨٣
-٩٢٤	-٦,٤٥٣	٢,٢٧٧	٢,٢٢١	٣,٢٠١	٨,٦٧٤	١٣٨٤
-٢,٠٢٤	-١٠,٠٤٨	٢,٨٤٥	٢,٧٧٧	٤,٨٦٩	١٢,٨٢٥	١٣٨٥
-١,٨٤٠	-٦,٩٤٥	٣,٥١٨	٣,٨٧٤	٥,٣٥٨	١٠,٨١٩	١٣٨٦
-٥,٦٣٣	-١٤,٦٥٠	٣,٣٤٧	٣,٣٤٢	٨,٩٨٠	١٧,٩٩٢	١٣٨٧
-٤,٣٣٨	-١٥,٣٥٧	٤,١٨٠	٣,٠٤٧	٨,٥١٨	١٨,٤٠٤	١٣٨٨
-٤,١٠٦	-١٠,٧٩٩/٨	٥,٠٨٢	٤,١٠٤/٢	٩,١٨٨	١٤,٩٠٤	١٣٨٩
-٤,٣٨٠	-٩,٣٠٥	٥,٥٦٧	٣,٧٢٦	٩,٩٤٧	١٣,٠٣١	١٣٩٠
-٨,١١٤	-١٧,٥٦١	٦,١٠٩	٤,٤٦٣	١٤,٢٢٣	٢٢,٠٢٤	١٣٩١
*	*	*	*	٣,٧٩٧	١,٠٤٩	چهار ماهه ١٣٩٢

بررسی وضعیت تعرفه محصولات کشاورزی

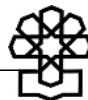
- در ایران در طی سال‌های متمادی، بخش بازرگانی به دلیل نقش مستقیم دولت همواره دارای انبوهی از انحصارهای تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای بوده است. واردات این بخش مشمول پرداخت حقوق گمرکی، سود بازرگانی و عوارض بوده، که به همراه آنها موانع غیرتعرفه‌ای نیز بر واردات این بخش اعمال شده است. وضعیت تعرفه‌ای این بخش نشان می‌دهد که تا سال ۱۳۷۱ سطح تعرفه‌های کشاورزی حدود ۱۰۰ درصد بوده و به دنبال تغییر نرخ ارز در سال ۱۳۷۲ به نزدیک ۲۵ درصد رسیده است. سطح تعرفه‌ها در بخش کشاورزی در سال ۱۳۷۳ به بعد دوباره شروع به افزایش کرده و در سال ۱۳۸۰ به حدود ۸۶ درصد رسیده است. به دنبال تغییر مجدد نرخ ارز در سال ۱۳۸۱ میانگین تعرفه کشاورزی دوباره کاهش یافته و به نزدیک ۲۵ درصد برگشت کرده است. به دنبال حذف موانع غیرتعرفه‌ای در سال ۱۳۸۲ درصدی به تعرفه‌ها افزوده شده و سطح آن به ۳۳ درصد رسیده است. هم‌اکنون نیز میانگین تعرفه‌ها روندی کاهشی دارد.

- در بحث موانع غیرتعرفه‌ای نیز تا اواسط برنامه سوم توسعه عموم کالاهای کشاورزی مشمول موانع غیرتعرفه‌ای بوده‌اند. تا سال ۱۳۷۲ واردات بالای ۵۰ درصد محصولات ممنوع بوده و بقیه کالاها نیز برای واردات نیاز به اخذ مجوز از یک یا چند وزارتخانه داشته‌اند. این درحالی است که موانع غیرتعرفه‌ای دیگر نظیر ممنوعیت‌های بسته‌بندی و واردات دولتی و غیره بر برخی محصولات کشاورزی اعمال شده است. در سال ۱۳۷۳ به بعد ممنوعیت ورود پاره‌ای از محصولات با قید مجوز ورود

جایگزین شده، اما همچنان ۱۰۰ درصد کالاها درگیر مانع غیرتعرفه‌ای بوده‌اند، اما با شروع برنامه سوم توسعه و تأکید این برنامه بر حذف موانع غیرتعرفه‌ای و جایگزینی آنها با تعرفه از درصد شیوع این موانع به تدریج کاسته شد. به گونه‌ای که در سال ۱۳۸۱ تنها واردات نزدیک به ۱۳ درصد کالاها ممنوع بوده و مجوز ورود انحصاری در اختیار وزارت بازرگانی قرار گرفت.

در تعقیب ماده (۱۱۵) برنامه سوم در سال ۱۳۸۲ مجوز ورود به کلی حذف و سطح ممنوعیت ورود کالاها به ۵/۵ درصد کاهش یافت، ضمن اینکه سایر موانع غیرتعرفه‌ای مجاز (نظیر روابط قرنطینه‌ای) نیز حذف شد، لذا ضعف عمده ساختار تعرفه‌ای کشور در شرایط حاضر و عدم التزام به اجرای قوانین اولین مشکل اساسی این بخش است.

- همچنین مرور وضعیت فعلی نظام تعرفه‌ای کشور در بخش کشاورزی نشان می‌دهد که نظام تعرفه کشاورزی بر پایه نظام تکابزاری (تعرفه ارزشی) بنا شده است و تجربه سال‌های گذشته نشان می‌دهد که به‌رغم سطح بالای میانگین‌های تعرفه، این ابزار نتوانسته است حمایت مؤثر و کارآمدی از تولیدات داخلی به‌عمل آورد. ناکارآمدی ابزار تعرفه‌ها در سال‌های گذشته در پناه انواع ابزارهای غیرتعرفه‌ای و سیاست‌های ارزی مستتر شده است و تلاشی برای کارآمد کردن آن صورت نگرفته است، اما شفافیت رژیم تجاری کشور به‌عنوان پیش‌شرط لازم برای تعامل با اقتصاد جهانی حذف ابزارهای غیرتعرفه‌ای و سیاست‌های ناپایدار ارزی را ضروری ساخته است و در این راستا کشور قدم‌هایی نیز برداشته است. بنابراین ابزار تعرفه‌ها اهمیت

شایانی برای حمایت از تولیدات داخلی دارد و چنانچه وضعیت تعرفه‌ها بخواهد بر مدار سال‌های گذشته و به‌ویژه چند سال اخیر صورت گیرد تولیدات داخلی با آسیب جدی روبرو خواهند شد.

- تکابزاری بودن نظام فعلی تعرفه‌ها نیز مشکلات زیادی را باعث شده است و در مورد محصولاتی که تولید داخلی آنها جوابگوی مصرف داخلی نیست به‌خاطر عدم وجود نظام تعرفه سهمیه‌ای و فصلی در وضع تعرفه‌ها برای این قبیل محصولات سردرگمی و ابهام‌های اساسی بروز می‌کند.

- از دیگر مسائل و مشکلات نظام فعلی تعرفه‌ها می‌توان به ناپایداری و نوسان سالیانه این نظام اشاره کرد که برای فعالان عرصه تجارت به‌عنوان یک معضل اساسی است.

- ایرادهای دیگر وارد بر نظام فعلی عدم توجه کافی به مزیت نسبی کالاها، درجه اهمیت و حساسیت آنها در وضع تعرفه‌ها و استفاده غلط ابزارهای تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای در کنار یکدیگر است. در بحث معادل‌های تعرفه‌ای نیز بین موانع تعرفه‌ای اعمال شده و معادل‌های تعرفه‌ای محاسبه شده ناسازگاری و عدم هماهنگی وجود دارد.

- به‌طور خلاصه نکته‌های زیر درخصوص وضعیت بخش کشاورزی از نظر اقدام‌های کنترل مرزی قابل ذکر است:

• تعرفه‌های کشاورزی بر مبنای یک راهبرد بلندمدت و پایدار بنا نشده‌اند و تابع تصمیم‌های کوتاه‌مدت سالیانه است و روند تعرفه‌های کشاورزی با اصول اعلام شده

برنامه‌های توسعه کشور همراهی کافی را ندارد. برخی از محصولات کشاورزی مانند جو و ذرت که برای آنها در طول سال از دو نرخ تعرفه استفاده می‌شود با واردات زیاد در ایام با نرخ پایین تعرفه و گاه بیش از نیاز کشور مواجه هستند.

• در استفاده توأم ابزارهای تعرفه‌ای دقت کافی صورت نمی‌گیرد و نظام موجود تعرفه‌ها بسیار ساده است و اکنون با کاهش تعرفه‌ها در غیاب ابزارهای غیرتعرفه‌ای، حمایت منطقی از تولیدات داخلی در مقابل واردات به شدت کاهش یافته است.

• در وضع نرخ تعرفه‌ها و به‌ویژه نرخ‌های سال‌های اخیر برای محصولات مختلف کشاورزی به اصل مزیت نسبی، حساسیت و توان رقابت‌پذیری محصولات کم‌توجهی شده است. مقایسه وضعیت تعرفه کشور با کشورهای دیگر نشان می‌دهد که حمایت تعرفه‌ای در کشور ما به سمت زیربخش یا کالاهایی خاص هدفمند نیست.

• و این موضوع ریشه در اقتصاد مبتنی بر فروش منابع طبیعی دارد که در آن متناسب با وضع درآمدهای نفتی در هر سال تعرفه‌ها افزایش و یا کاهش یافته‌اند و این کاهش و افزایش به تمام فصل‌ها بدون در نظر گرفتن توان رقابتی و حساسیت آنها سرایت داده شده است.

• بررسی قیمت محصولات نشان می‌دهد عدم برنامه‌ریزی صحیح در بُعد تولید و کنترل نشدن هزینه‌های تولید و تورم حاکم بر کشور سهم عمده‌ای در روند افزایشی معادل‌های تعرفه‌ای آنها داشته است و معادل‌های تعرفه‌ای به‌خاطر روند ناپایدار قیمت‌های کشاورزی دچار تغییرات به نسبت زیادی هستند.

- به اختصار می‌توان نتیجه گرفت که دلیل اصلی وضع نرخ تعرفه پایین و تأثیرات آن

در شکل افزایش واردات و وابستگی به خارج از کشور و گاه کاهش تولید را باید در تغییر نرخ تعرفه واردات مبتنی بر نگاه تنها وارداتی و بیشتر معطوف به مصرف‌کنندگان جستجو کرد.

- به نظر می‌رسد گاه سیاستگذاران عرصه تجاری سعی دارند با وضع تعرفه سبک، واردات ارزان‌تر این کالاها را عملی کنند و جنبه حمایتی تعرفه‌ها در عمل مغفول مانده است و به تأثیر میان‌مدت آن در تغییر الگوی کشت و تضعیف بخش کشاورزی و گسترش فقر در جامعه کشاورزان و روستاییان بی‌توجهی می‌شود. لازم به ذکر است که قرار دادن یک محصول در الگوی کشت گاه تا بیست سال زمان نیاز دارد و برای خارج شدن آن از الگوی کشت زمان ۷-۸ سال کافی است.

- تأثیر یک سیاست غلط (در طراحی یا اجرا) را اکنون می‌توان در محصول چای آشکارا مشاهده کرد. الگوی مصرف چای به حدی تغییر یافته است که اکنون مشتری چای داخلی و یا مخلوط چای خارجی و داخلی بسیار کم است و ذائقه‌ها به سوی چای خارجی جلب شده است.

- سیاست‌های تعرفه‌ای کنونی در مورد برنج و میوه و... در کوتاه‌مدت باعث ضرر کشاورزان و کاهش درآمد آنان است و بدتر آنکه در میان‌مدت با تغییر ذائقه‌ها به تغییر الگوی مصرف و در بلندمدت الگوی کشت را متأثر کرده و تولید محصولات استراتژیکی مانند برنج را به مخاطره خواهد انداخت.

- ممنوعیت‌ها و بالا رفتن نرخ تعرفه‌ها ارتباط معناداری با درآمدهای کشور دارد کاهش تعرفه‌ها و افزایش واردات با افزایش درآمدهای نفتی در دوره‌های مختلف

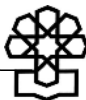
هماهنگ است و هرگاه منابع ارزی کشور وضعیت بهتری می‌یابد حمایت از بخش تولید کشاورزی به کنار گذاشته شده و بی‌توجهی به آن واردات شدت می‌گیرد. به‌طوری‌که اکنون در بازار ایران برنج هندی و پاکستانی با نام‌های ایرانی چون خاطره و... چای خارجی و حتی میوه (نارنگی، پرتقال، سیب، گلابی و...) عرضه شده در میدین تره‌بار پاکستانی، مصری، فرانسوی و... هستند.

- اگر میزان واردات و آمار تولید داخلی اعلام شده از سوی وزارت جهاد کشاورزی را با هم جمع کنیم، بسیار بیشتر از نیاز مصرفی کشور در سال‌های اخیر است، هر چند واردات سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ با توجیه انبار کردن کالاهای اساسی برای مواقع اضطراری توجیه شده است؛ ولی مطمئناً واردات دو سال اخیر می‌تواند نشان دهد که یا محصولات تولید داخل برای فروش، به‌واسطه افزایش واردات دچار مشکل شده‌اند و یا اینکه الگوی مصرف (خوراک انسانی) تغییر اساسی یافته و برای موارد خوراک دام نیز با کاهش شدید بهره‌وری روبرو هستیم و یا اینکه اساساً آمار رو به افزایش تولید داخلی محل اشکال است.

ظرفیت‌های قانونی برای جلوگیری از واردات محصولات کشاورزی

قانون برنامه پنجم توسعه ظرفیت ارزشمندی برای حمایت از تولیدکننده را در اختیار بخش کشاورزی قرار داده است.

- ماده (۱۰۳) قانون برنامه پنجم توسعه: برقراری موانع غیرتعرفه‌ای و غیرفنی برای واردات در طول سال‌های برنامه به‌جز در مواردی که رعایت موازین شرع

اقتضا می‌کند، ممنوع است. در صورت وجود چنین موانعی دولت مکلف است با وضع نرخ‌های معادل تعرفه‌ای نسبت به رفع آن اقدام کند.

تبصره - محصولات کشاورزی مشمول این ممنوعیت نیست.

- ماده (۱۴۵) قانون برنامه پنجم توسعه: به منظور اقتصادی و رقابتی نمودن تولید و افزایش صادرات محصولات کشاورزی، ساماندهی مدیریت منابع، حفاظت از منابع پایه و ارزش‌افزایی و تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی:

الف) حمایت از تولید محصولات کشاورزی در قالب جبران بخشی از یارانه سود و کارمزد تسهیلات بانکی، کمک‌های بلاعوض، پرداخت یارانه و سایر مشوق‌ها با اولویت رعایت الگوی کشت بهینه ملی - منطقه‌ای براساس آیین‌نامه‌ای است که به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ب) از ابتدای برنامه، وزارت بازرگانی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از دولتی و غیردولتی قبل از واردات کالاها و یا محصولات بخش کشاورزی اعم از خام و یا فرآوری شده و یا مواد اولیه غذایی مورد نیاز صنایع غذایی و تبدیلی موظفند از وزارت جهاد کشاورزی مجوز لازم را اخذ نمایند. دولت مکلف است به منظور حمایت از تولیدات داخلی، برای واردات کلیه کالاها و محصولات بخش کشاورزی تعرفه مؤثر وضع نماید به گونه‌ای که نرخ مبادله همواره به نفع تولیدکننده داخلی باشد.

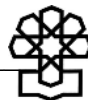
تبصره «۱» - واردات نهاده‌های تولید بخش کشاورزی از قبیل بذر، نهال، کود و سم با هماهنگی و اخذ مجوز وزارت جهاد کشاورزی از اعمال تعرفه مؤثر مستثنا می‌باشد.

تبصره «۲» - مسئولیت انتخاب ابزار تعرفه‌ای، تعیین سهمیه مقداری، زمان ورود و مقدار تعرفه برای کالاهای کشاورزی و فرآورده‌های غذایی با وزارت جهاد کشاورزی خواهد بود.

- مفاد بند «ب» ماده (۱۴۵) برنامه پنجم توسعه برگرفته از ماده (۱۶) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی است.

استفاده کامل از ظرفیت‌های این قوانین به‌منظور جلوگیری از واردات هرگونه محصول کشاورزی غیرضرور به داخل کشور، که عدم ضرورت می‌تواند به واسطه خودکفایی کشور در زمینه کالای مورد نظر و یا اساساً غیرمهم بودن محصول وارداتی باشد را فراهم ساخته است.

- براساس ماده (۱۶) قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی وزارت بازرگانی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از دولتی و غیردولتی قبل از واردات کالاها و یا محصولات بخش کشاورزی (اعم از خام و یا فرآوری شده) و یا مواد اولیه غذایی مورد نیاز صنایع غذایی و تبدیلی موظفند از وزارت جهاد کشاورزی مجوز لازم را اخذ نمایند. همچنین دولت مکلف است به‌منظور حمایت از تولیدات داخلی، برای واردات کلیه کالاها و محصولات بخش کشاورزی تعرفه مؤثر وضع نماید به گونه‌ای که نرخ مبادله همواره به نفع تولیدکننده داخلی باشد. با اجرای ماده (۱۶) قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی، واردات این محصولات می‌تواند به نوعی مدیریت گردد که در زمان اوج تولید داخل از ورود محصولات خارجی ممانعت شود. البته این رویه مختص کشور ما نیست و در سایر کشورها از جمله آمریکا قبل از واردات محصولات

کشاورزی دپارتمان کشاورزی، دفتر بهداشت گیاهان و حیوانات و چندین سازمان دیگر نیازهای داخل کشورشان را بررسی و اعلام می‌نمایند تا تمامی واردکنندگان بتوانند در این راستا برنامه‌ریزی‌های لازم را انجام دهند.

متأسفانه عدم مدیریت مناسب بر چگونگی، مقدار و زمان واردات محصولات کشاورزی از یک طرف و ورود انواع محصولات کشاورزی از طریق قاچاق، تولیدکنندگان این محصولات را دچار بحران کرده است. ضرورت این مسئله زمانی حساس‌تر می‌شود که محصولات فاقد استانداردهای لازم وارد کشور می‌شوند و تهدیدی جدی برای سلامت آحاد افراد جامعه ایجاد می‌کنند.

- همچنین طبق ماده (۳) قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی، این وزارت موظف است در واردات هر یک از کالاهای بند «الف» ماده (۱) این قانون برای تأمین نیاز داخلی و تنظیم بازار به نحوی عمل نماید که سالانه حداقل ده درصد (۱۰٪) به میزان تولید داخلی این محصولات افزوده شود تا کالاهای مزبور به مرز خودکفایی در تولید داخلی برسد.

تفسیر غلط از برخی مواد قانونی

واردات لجام‌گسیخته محصولات کشاورزی متأثر از تفسیر غلط برخی مواد قانونی صورت گرفته است. برخی قوانین برنامه چهارم توسعه مانند بند «ز» ماده (۳۳) قانون برنامه چهارم به این‌گونه تفسیر شد که دولت نباید از واردات جلوگیری کرده و برای آن سیاستگذاری کند. در این راستا با تفسیر ضرورت کاهش تعرفه با عنوان

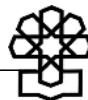
الزام پیوستن به سازمان تجارت جهانی به کاهش میزان تعرفه اقدام شد و درحالی که برای حفظ تولید برخی کالاها (مانند خودرو) کاهش تعرفه آنان ناچیز بوده است، فشار به برخی کالاهای تولید داخل و به‌ویژه بخش کشاورزی منتقل گردید، اما افزایش واردات متأثر از قانون برنامه چهارم نیست، زیرا قانون برنامه چهارم و حتی قانون تجارت، موانع غیرفنی و غیرتعرفه‌ای را منع کرده است و مانعی بر تعیین تعرفه برای حمایت از تولید داخلی محسوب نمی‌شود. اغلب کشورهای جهان، قبل از عضویت در سازمان تجارت جهانی، از میزان تعرفه بالای خود به‌عنوان امتیاز در مذاکرات بهره می‌گیرند و با اخذ مهلت زمانی، میزان تعرفه خود را با میزان مورد نظر سازمان تجارت جهانی یکسان می‌کنند. همچنین تمامی موانع غیرتعرفه‌ای قابلیت تبدیل به تعرفه را ندارند، برای مثال مواردی مانند هزینه‌های اداری و... برای واردات و صادرات جزء موانع اصلی غیرتعرفه‌ای هستند که نمی‌توان آنها را به نرخ‌های تعرفه تبدیل کرد. در قوانین سازمان تجارت جهانی نیز موانع غیرتعرفه‌ای مجاز مانند سهمیه تعرفه‌ای برای محصولات کشاورزی وجود دارد.

بررسی کلیات طرح

اگر چه طرح هدف مطلوبی را برای حمایت از بخش کشاورزی در نظر گرفته است، لکن دارای نقایصی می‌باشد:

- درخصوص ضرورت توجه به عدم واردات بی‌رویه و احتساب سود تولیدکنندگان

داخلی، در قوانین موجود نیز، تأکیدی صورت گرفته است به‌طور مثال در ماده (۱۶)

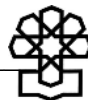
قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی که براساس آن وزارت بازرگانی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از دولتی و غیردولتی قبل از واردات کالاها و یا محصولات بخش کشاورزی (اعم از خام و یا فرآوری شده) و یا مواد اولیه غذایی مورد نیاز صنایع غذایی و تبدیلی موظفند از وزارت جهاد کشاورزی مجوز لازم را اخذ نمایند. همچنین دولت مکلف است به‌منظور حمایت از تولیدات داخلی، برای واردات کلیه کالاها و محصولات بخش کشاورزی تعرفه مؤثر وضع نماید به گونه‌ای که نرخ مبادله همواره به نفع تولیدکننده داخلی باشد. در نتیجه با اجرای ماده (۱۶) قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی، واردات این محصولات به نوعی مدیریت می‌گردد که در زمان اوج تولید داخل از ورود محصولات خارجی ممانعت می‌شود. همچنین طبق ماده (۳) قانون تمرکز وظایف و اختیارات مربوط به بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی، این وزارت موظف است در واردات هر یک از کالاهای بند «الف» ماده (۱) این قانون برای تأمین نیاز داخلی و تنظیم بازار به نحوی عمل نماید که سالانه حداقل ده درصد (۱۰٪) به میزان تولید داخلی این محصولات افزوده شود تا کالاهای مزبور به مرز خودکفایی در تولید داخلی برسد.

- به‌نظر می‌رسد در راستای حمایت از اشتغال و نیز حمایت از تولیدکنندگان محصولات کشاورزی و زراعی نباید در محصولاتی که خودکفا هستیم واردات به گونه‌ای صورت گیرد که کشاورزان از افزایش تولید خود در این محصولات دلسرد شوند. البته در چند سال گذشته هزینه‌های تولید برای کشاورزان مقرون به صرفه نبوده است. قیمت بذر، کود و سم بالا رفته، خرید تضمینی دولت آن‌گونه که شایسته

است، از کشاورزان انجام نمی‌شد در نتیجه آنها متضرر می‌شدند. بنابراین به نظر می‌رسد با انجام اقدامات حمایتی می‌توان با کاهش قیمت محصولات کشاورزی تولیدات داخل با محصولات خارجی به نوعی رقابت کرد و عملاً با انجام این اقدام واردات محصولات کشاورزی بسیار کاهش می‌یابد و شاهد افزایش اشتغال در این بخش خواهیم بود.

- درحال حاضر از نظر اجرایی یکی از مراحل انجام واردات کالاها ثبت سفارش می‌باشد که مدت زمان اعتبار ثبت سفارش کالا ۶ ماه است و عملاً از نظر اجرایی نمی‌توان دولت را مکلف نمود که یک ماه قبل و یک ماه بعد از برداشت به واردکنندگان محصولات کشاورزی اجازه واردات محصولاتی که در داخل خودکفا می‌باشیم را ندهد. چرا که واردکنندگان از ۶ ماه قبل از فصل برداشت برای واردات برنامه‌ریزی کرده‌اند و این مسئله زمانی حادث می‌شود که واردکنندگان بنا به دلایلی بخواهند ثبت سفارش خود را به مدت ۶ ماه دیگر تمدید کنند و به نوعی مدیریت دولت برای حمایت از تولیدات محصولات کشاورزی دچار اختلال می‌شود. در نتیجه پیشنهاد می‌شود امکان ثبت سفارش محصولات کشاورزی تنها در زمان‌هایی آزاد شود که نیاز کشور از منابع داخلی قابل تأمین نباشد. البته از این نکته نباید غافل ماند که در شرایط تحریم می‌بایست ذخیره استراتژیک کالاهای اساسی باید بسیار بیشتر از دوران عادی باشد.

- به‌موجب ماده (۱۳۰) آیین‌نامه داخلی مجلس، طرح‌ها باید دارای موادی متناسب با اصل موضوع و عنوان طرح باشند. عنوان طرح «ممنوعیت واردات غیرضروری

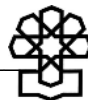
محصولات کشاورزی» است درحالی که متن ماده واحده واردات «محصولات کشاورزی در فصل برداشت تولیدات داخلی که جوابگوی مصرف داخلی می‌باشد» را ممنوع کرده است و این مورد تنها یکی از مصادیق واردات غیرضروری است و نه همه آن و از جامعیت برخوردار نیست. عنوان «غیرضروری» فاقد بار معنایی حقوقی است و باید مصداق آن به‌دقت تعریف شود که از منظر این طرح در چه مواردی واردات غیرضروری تلقی می‌گردد چرا که «پاسخگوی نیاز داخلی بودن» تنها یکی از مصادیق آن است و ممکن است دولت با اهدافی چون تنظیم بازار و یا پیشگیری از احتکار، دست به واردات این محصولات بزند و نباید با یک عنوان کلی در کنار تعیین مصداق جزئی، دست دولت را در این زمینه بست.

- ممنوعیت باید براساس میزان برداشت باشد نه بازه زمانی برداشت محصول. زیرا برداشت برخی محصولات با در نظر گرفتن مناطق مختلف تولید محصول در سراسر کشور چندین ماه است و با در نظر گرفتن یک ماه قبل و بعد از برداشت، بازه زمانی طولانی را شامل می‌شود که لزوماً برداشت محصول در تمام این دوره پاسخگوی نیاز کشور نیست؛ چرا که در برخی از ماه‌ها برداشت محصول زیاد و در برخی از ماه‌ها این برداشت کمتر از پاسخگویی نیاز داخلی است.

جمع‌بندی

بررسی‌ها نشان می‌دهد که وسعت و سرعت واردات محصولات کشاورزی در سال‌های اخیر به شتاب گراییده و سیاست‌های مقطعی مانند تنظیم بازار بر ارزش‌هایی

چون دغدغه امنیت غذایی و خودکفایی، رجحان یافته است. کاهش تعرفه‌ها به بهانه کنترل قیمت‌ها، موجب سلب توانایی تولیدکنندگان برای تصمیم‌سازی و سرمایه‌گذاری و از دست دادن فرصت‌های شغلی شده و ساختارهای تولید را به خطر انداخته است. بیشتر این واردات بی‌رویه با طرح حمایت از مصرف‌کننده و تنظیم بازار صورت می‌گیرد. سیاستگذاران عرصه تجاری سعی دارند با وضع تعرفه سبک، واردات ارزان‌تر این کالاها را عملی کند و جنبه حمایتی تعرفه‌ها در عمل مغفول مانده است و به تأثیر میان‌مدت آن در تغییر الگوی کشت و تضعیف بخش کشاورزی و گسترش فقر در جامعه کشاورزان و روستاییان بی‌توجهی می‌شود. این موضوع ریشه در اقتصاد مبتنی بر فروش منابع طبیعی دارد که در آن متناسب با وضع درآمدهای نفتی، تعرفه‌ها افزایش و یا کاهش می‌یابند. شاید دلیل اصلی وضع نرخ تعرفه پایین و تأثیرات آن (در شکل افزایش واردات و افزایش وابستگی به خارج از کشور و در مواردی کاهش تولید) را بتوان در نگاه تنها معطوف به جلب رضایت مصرف‌کنندگان جستجو کرد. این شرایط با همراهی سایر سیاست‌های اشتباه اتخاذ شده در عرصه تولید و تجارت محصولات کشاورزی، موجب وارد شدن آسیب به این بخش شده است که در صورت تداوم این وضعیت، در چند سال آینده به ایجاد بحران در بخش کشاورزی کشور منجر خواهد شد. این موضوع با توجه به نقش بخش کشاورزی در اشتغال، تولید ناخالص ملی و... و همچنین ایجاد ارزش‌افزوده با کمترین اتکا به درآمدهای نفتی و تأمین امنیت غذایی به‌عنوان یکی از مهمترین شاخصه‌های امنیت ملی اهمیت بسزایی دارد.

بنابراین علت اصلی واردات بی‌رویه صورت گرفته در طی سال‌های اخیر، افزایش درآمدهای نفتی از یکسو و ضعف یکپارچگی و تعامل بین اجزای بدنه سیاستگذاری در عرصه تولید و واردات محصولات کشاورزی، ازسوی دیگر بوده است. تفسیر غلط از برخی قوانین، هدفمند نبودن نظام تعرفه‌ای و معطوف بودن سیاست‌های اتخاذ شده در زمینه تجارت خارجی محصولات کشاورزی به تنظیم بازار داخل با شعار حمایت از مصرف‌کننده نیز در انجام این واردات نقش داشته‌اند. برآیند این عوامل، کاهش قدرت رقابت محصولات کشاورزی تولید داخل در مقابل کالاهای وارداتی، کاهش درآمد کشاورزان و ایجاد درآمد سرشار برای گروه محدودی از واردکنندگان این محصولات بوده است.

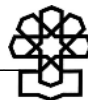
لذا مهمترین راه‌حل پیشنهادی در این مطالعه، اعمال انواع تعرفه و قیمت تضمینی و اعطای هر نوع یارانه متناسب با ساختار تولید و بازار هر محصول و در جهت توسعه صادرات و ارتقای مؤثر و کارآیی سیاستگذاری در جهت حمایت از تولید و تولیدکننده و اصلاح نظام تعرفه‌ای کالاهای کشاورزی با بهره‌گیری از ابزارهای تعرفه‌ای و موانع غیرتعرفه‌ای مجاز متنوع است، به‌گونه‌ای که این ابزارها، متناسب با ماهیت تولید و بازار محصولات استفاده شوند. بنابراین می‌توان این‌گونه نتیجه‌گیری کرد که طرح حاضر نه تنها ضرورتی ندارد بلکه این طرح از جامعیت لازم برخوردار نبوده و ممنوعیت ایجاد شده بدون در نظر گرفتن قوانین جامع موجود و التزام به اجرای قانون است و این مشکل با وضع دوباره قانون حل نخواهد شد. ضروری است محصولات کشور را از نظر نیاز حمایتی دسته‌بندی کرده و حمایت تعرفه‌ای را به

صورت هدفمند به محصولات مهم و حساس معطوف کرد.

بنابراین کمک به استمرار تولید محصولات کشاورزی براساس حمایت از تولیدات داخلی و ملحوظ نمودن مزیت‌های نسبی (اصلاح سیاست‌های بازرگانی و بازاریابی و در این راستا تنظیم میزان و زمان واردات و در صورت لزوم بالا بردن تعرفه‌های گمرکی بر واردات محصولات کشاورزی) و کمک به امر تجارت این محصولات به نحوی که این امکان به‌وجود آید تا هر محصول با ویژگی خاص خودش و براساس نیاز کشور با قابلیت رقابت منطقی در چرخه تولید الگوی کشت را شکل دهد ضروری است این امر می‌تواند موجبات تضمین درآمد خانوار کشاورز و پویایی روستاها فراهم شود.

در مجموع شایسته است که توجه به مسائل فنی و مصالح بلندمدت، جایگزین نگرش‌های مصلحت‌جویانه و مقطعی شود. اگر نگرش میان‌مدت و بلندمدت و با دقت کارشناسی به تأثیرات اتخاذ سیاست‌ها بر تولید و بازار محصولات زراعی و باغی وجود نداشته باشد اثر آنها در کوتاه‌مدت و میان‌مدت بر تولیدات زراعی و تولید غذای دام و طیور (مؤثر در تولیدات دامی) و در بلندمدت بر همه محصولات زراعی، باغی و دامی (کل بخش کشاورزی) آشکار خواهد شد. بر این اساس ضروری است که علاوه بر استفاده از اقدامات غیرتعرفه‌ای مجاز چون سهمیه‌بندی، نرخ تعرفه محصولات وارداتی کشاورزی براساس حساسیت، اهمیت و مزیت نسبی آنها با مطالعه‌ای علمی تعیین شود.

بنابراین توجه به سیاست‌ها و راهبردهای ذیل توصیه می‌شود.

۱. توجه به مزیت رقابتی

با توجه به اینکه، جهت‌گیری کشورها از مزیت نسبی به‌سوی مزیت رقابتی است، یکی از راه‌های مهم ایجاد و افزایش رقابت‌پذیری تولیدات بخش کشاورزی ایجاد پیوندهای عمودی و افقی یا مدیریت درست زنجیره عرضه است. بنابراین، چنانچه پیوندهای بین کشاورزان و عوامل مختلف فعال در بخش کشاورزی به شیوه درستی برقرار گردد؛ انتظار افزایش رقابت‌پذیری محصولات کشاورزی در عرصه جهانی فراهم خواهد شد.

۲. تقدم‌بخشی حمایت از تولید

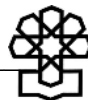
تجارب نشان می‌دهد با حفظ رابطه مبادله، در گام اول تولیدکنندگان کشاورزی حفاظت می‌شوند و علامت مثبت به تولیدکننده، تحرک در ظرفیت‌های راکد، رشد سریع تولید، افزایش مقیاس و رشد بهره‌وری موجب کاهش قیمت تمام شده و افزایش رفاه مصرف‌کنندگان می‌گردد و تولید بیشتر داخلی از تأثیر منفی فزونی عرضه می‌کاهد، درآمد تولیدکننده را حفظ و موجب افزایش رفاه تولیدکنندگان می‌گردد.

نظام فعلی تعرفه‌ها امکان حفاظت از تولیدات کشاورزی کشور را فراهم نمی‌آورد و لازم است تغییر یابند. چنانچه وضعیت تعرفه‌ها بخواد طبق روال سال‌های گذشته و به‌ویژه چند سال اخیر صورت گیرد تولیدات داخلی با آسیب جدی روبرو خواهند شد، لذا ضروری است که در سیاست‌های تجاری بازننگری و حتی‌الامکان از واردات بی‌رویه محصولات کشاورزی جلوگیری به‌عمل آید. چون نرخ

تعرفه ارتباط مستقیم با نرخ ارز دارد. در شرایط تثبیت نرخ ارز افزایش تعرفه مؤثر اجتناب‌ناپذیر است تعرفه کالاهای حساس و مهم اهمیت بیشتری نسبت به میانگین تعرفه بخش دارد مجوز جهاد کشاورزی برای تغییر سطح میانگین تعرفه‌های بخش، نحوه تخصیص و اختیار تعیین ابزار تعرفه‌ای مناسب محصولات کشاورزی ضروری است. حتی در این راستا برای بهبود رژیم تجاری در کالاهای کشاورزی، حمایت از صادرات کالاهای کشاورزی با استفاده از منابع حاصله از واردات کالاهای کشاورزی ضروری است به طوری که افزایش واردات امکان حمایت و افزایش صادرات کالاهای کشاورزی را فراهم می‌کند.

تعیین سیاست و نظام تعرفه‌ای مبتنی بر حمایت از تولیدات کشاورزی (براساس توجه کافی به مزیت نسبی کالاها، درجه اهمیت و حساسیت آنها) و بهره‌گیری از ابزارهای متنوع تعرفه‌ای و موانع غیرتعرفه‌ای مجاز و متناسب با ساختار تولید و بازار، ضرورت دارد و تعرفه باید با توجه به حساسیت کالای تولیدی (نقش آن در ارزش‌افزوده، اشتغال، ارزآوری، امنیت غذایی و...) تعیین می‌شود. ماده (۱۶) طرح افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، بر وضع تعرفه مؤثر در بخش کشاورزی تأکید دارد به گونه‌ای که نرخ مبادله همواره به نفع تولیدکننده داخلی باشد البته نهاده واردات نهاده‌های تولید در بخش کشاورزی مانند بذر، سم و کود را استثنا کرده است.

در حال حاضر تعیین تعرفه برای واردات کالاهای کشاورزی نیز مانند سایر کالاها در کمیته ماده (۱) آیین‌نامه مقررات صادرات و واردات که دبیرخانه آن در

وزارت بازرگانی است صورت می‌گیرد و اکنون مشخص نیست که چه وزارتخانه‌ای مسئول آثار منفی کاهش تعرفه‌ها و واردات بی‌رویه محصولات کشاورزی است، لذا ضروری است مسئولیت مشخص چنین کاری به‌جای شرایط شورایی، برعهده وزارتخانه مشخصی تکلیف شود تا امکان سؤال و پیگیری تصمیمات اتخاذ شده فراهم گردد.

۳. حمایت جامع از بخش کشاورزی

در حال حاضر و براساس برخی مطالعات انجام شده، میزان حمایت از بخش کشاورزی حدود ۳۰ درصد اعلام شده است که اگر مبنای یارانه انرژی (که قیمت نفت خام صادراتی در موقع محاسبه در بالاترین ارقام خود بود) و یارانه آب که مبنای محاسبه آن محل اشکال دارد و برخی دیگر از اشکالات مطالعات مزبور مورد توجه و اصلاح شود مطمئناً میزان برآورد شده حمایت‌ها بسیار کمتر از حمایت اعلامی است. همچنین با توجه به اعطای یارانه به سایر بخش‌های اقتصادی و به‌ویژه بخش صنعت و تأثیر آن بر نرخ مبادله، در صورتی که سطح کلی حمایت از بخش کشاورزی به بالاتر از ۵۰ درصد ارتقا یابد با میزان کنونی سطح حمایت از بخش کشاورزی در کشورهای توسعه‌یافته برابر خواهد شد. در حال حاضر در ایران حمایت از مصرف‌کننده کالای کشاورزی را نیز در حمایت از کشاورزی در نظر می‌گیرند در حالی که باید حمایت از تولید بخش به‌عنوان حمایت از بخش کشاورزی منظور گردد.

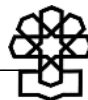
سبب حمایتی متناسب با ساختار تولید و ساختار بازار هر محصول و کاربست ترکیبی و همزمان ابزارهای سیاستی لازمه کارآیی است. این حمایت در بستر نهادهای موجود امکانپذیر نیست و نیازمند طراحی نظام حمایتی جدید و نهاد اجرایی کارآمد و متناسب با آن است.

ارتقای نرخ حمایت و به‌کارگیری ابزارهای متنوع حمایت، تقویت‌کننده بخش خواهد شد. حمایت عام، حمایت خاص با اولویت محصولی در جهت الگوی کشت مطلوب، صرفه‌جویی انرژی آب و سایر نهاده‌ها و ارتقای بهره‌وری است. البته حمایت‌ها باید در جهت کارآمدی بیشتر و مداخله کمتر دولت در بازار و تقویت بخش خصوصی باشد.

دو رویکرد اساسی آن، کاهش قیمت تمام شده و سهیم شدن کشاورز در سود حاشیه بازار است که موجب افزایش درآمد کشاورزان می‌گردد.

بهسازی و نوسازی اراضی و تکمیل زیرساخت‌های بخش کشاورزی، همراه با تغییر در روش‌های اجرایی امکان افزایش تولید و کاهش قیمت تمام شده محصولات کشاورزی فراهم می‌گردد و ساماندهی بازار با هدف ارتقای سهم کشاورزان از سود حاشیه بازار و تقویت تشکله‌ها، استفاده از سازوکار بورس کالایی، بهره‌گیری از روش‌های متنوع تأمین مالی، ظرفیت صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری (با اکثریت سهام متعلق به تشکله‌ها) و تکمیل زنجیره ارزش راهکار اساسی است.

علاوه‌بر بهبود زیرساخت‌های تولید به‌عنوان راهی برای کاهش هزینه‌ها و افزایش درآمد می‌توان از حمایت‌ها و به‌ویژه حمایت‌های مرزی (مانند تعرفه) برای

افزایش درآمد کشاورزان استفاده کرد که ممکن است هزینه را برای مصرف‌کننده افزایش دهد و کار را مشکل نماید. یکی دیگر از راه‌های افزایش درآمد کشاورزان کاستن از حاشیه سود بازار در فرآیند رقابت تشکل‌های کشاورزی با دلان است که به معنی حذف دلان نیست، ولی با حمایت از ایجاد، تقویت و توسعه و توانمندسازی تشکل‌ها به این کار اقدام می‌کند و بخشی از سود را به تولیدکنندگان منتقل می‌نماید. همچنین پیشنهاد می‌شود در راستای حمایت از تولیدکنندگان محصولات کشاورزی، وزارت جهاد کشاورزی نسبت به موارد زیر اقدام نماید:

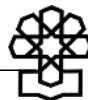
- ابلاغ مصوبات هیئت وزیران به سازمان ثبت سفارش مبنی بر کاهش مدت زمان لازم برای واردات محصولات کشاورزی از ۶ ماه به ۱ یا ۲ ماه و عدم تمدید این زمان. البته این زمان می‌تواند بنا به نیاز کشور و براساس شرایط و مقتضیات تغییر نماید.
- امکان ثبت سفارش محصولات کشاورزی تنها در زمان‌هایی آزاد شود که نیاز کشور از منابع داخلی قابل تأمین نباشد. البته از این نکته نباید غافل ماند که در شرایط تحریم می‌بایست ذخیره استراتژیک کالاهای اساسی باید بسیار بیشتر از دوران عادی باشد.

- در چند سال گذشته هزینه‌های تولید برای کشاورزان مقرون به صرفه نبوده است. قیمت بذر، کود و سم بالا رفته، خرید تضمینی دولت آن‌گونه که شایسته است، از کشاورزان انجام نمی‌شد در نتیجه آنها متضرر می‌شدند. بنابراین به نظر می‌رسد با انجام اقدامات حمایتی می‌توان با کاهش قیمت محصولات کشاورزی تولیدات داخل با محصولات خارجی به نوعی رقابت کرد و عملاً با انجام این اقدام واردات

محصولات کشاورزی بسیار کاهش می‌یابد و شاهد افزایش اشتغال در این بخش خواهیم بود.

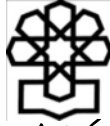
• ابلاغ نیازهای کشور به واردکنندگان طی یک بازه زمانی مشخص برای انجام برنامه‌ریزی‌های لازم جهت واردات محصولات کشاورزی.

• حفظ یکسان‌سازی نرخ ارز بازاری (رسمی) با نرخ ارز سایه (نرخ ارز آزاد) اساس برنامه‌ریزی و کاهش نوسانات قیمت کالاهای وارداتی و صادراتی است. با این وجود در صورت وجود نرخ تورم بالا، ضروری است که نرخ ارز متناسب با اختلاف نرخ تورم داخلی و نرخ تورم کشور صاحب ارز تغییر کند تا با کاهش مزیت نسبی و از آن مهمتر مزیت رقابتی در تولید محصولات کشاورزی مواجه نشویم. در صورت وجود تورم بالا اگر دولت بخواهد مانند سال‌های اخیر با تقریباً تثبیت نرخ ارز (رشد بسیار کم آن در مقابل فاصله بین تورم داخل کشور و تورم کشورهای صاحب ارز) به بیش ارزشگذاری پول ملی اقدام کند، باید از اقداماتی مانند قیمتگذاری‌های دستوری و یا بهره‌گیری از تعزیرات بر علیه تولیدکنندگان خودداری کند و ضروری است قیمتگذاری آزاد باشد و یا دولت با افزایش نرخ تعرفه کالاهای نهایی در بخش کشاورزی و یا اعطای یارانه و کاهش قیمت تمام شده تولید کالاها، اقدام نموده و از این طریق و بدون ضرر زدن به کشاورزان به کنترل قیمت کالاهای کشاورزی در کشور بپردازد.

منابع و مآخذ

۱. فریادرس، و.ا. (۱۳۸۴)، کشاورزی و سازمان جهانی تجارت جلد ۵ (مقررات دسترسی به بازار در بخش کشاورزی ایران)، وزارت جهاد کشاورزی، موسسه پژوهش های برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی، چاپ اول.
۲. گیلانپور، ا. (۱۳۸۲) چگونگی استفاده از تعرفه برای حمایت از بخش کشاورزی، مجموعه مقالات نخستین همایش کشاورزی و توسعه ملی، جلد ۳: کشاورزی و جهانی شدن اقتصاد، تهران مؤسسه پژوهش های برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی، چاپ اول. برادران نصیری، مهران. جهانبخش امامی (۱۳۸۸)، ارزیابی سیاست های تعرفه محصولات کشاورزی در ایران، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات زیربنایی (گروه کشاورزی).
۳. برادران نصیری، مهران. وهب میرباقری (۱۳۸۸)، مطالعه مشکلات، چالش ها و سیاست های توسعه زیربخش زراعت و باغبانی (تولیدات گیاهی)، دفتر مطالعات زیربنایی (گروه کشاورزی).
۴. آمارنامه های کشاورزی ۱۳۸۷-۱۳۹۱، وزارت جهاد کشاورزی، معاونت برنامه ریزی و اقتصادی، دفتر آمار و فناوری اطلاعات.
۵. فتحی، ی. و همکاران (۸۱)، موانع تعرفه ای و غیرتعرفه ای صادرات ایران در بازارهای هدف، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی، چاپ اول.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱-۱۳۴۵۱

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: اظهارنظر کارشناسی درباره: «طرح ممنوعیت واردات غیرضروری محصولات کشاورزی»

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه کشاورزی)

تهیه و تدوین: الهه سلیمانی

ناظران علمی: محمدرضا محمدخانی، محسن صمدی

متقاضی: کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی

همکاران: حسین هرورانی (دفتر اقتصادی)، حامد ناظمی (دفتر حقوقی)

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ شروع مطالعه: ۱۳۹۲/۹/۴

تاریخ خاتمه مطالعه: ۱۳۹۲/۱۲/۴

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۱۲/۴